

GWEN HEENEY VE BRICKWORKS UYGULAMA TEKNİĞİ

Burak YILDIRIM¹

Öz

İngiliz sanatçı Gwen Heene; Avrupa’da çevre sanatı ve özellikle park-bahçe seramikleri alanında eserler veren önemli sanatçılardan. Sanatçı, kendisi ile özdeşleşmiş olan “Brickworks”(Tuğla Çalışmaları) tekniğini kullanarak; “park ve bahçe seramikleri” ismi ile tanımladığımız, park-bahçelerde ve her türlü dış mekânda yer alan, anıtsal ölçülerde, fonksiyonel ve aynı zamanda sanatsal seramik eserler üretmektedir.

Heene; 1988 yılında, Ulla Viotti ile yaptığı üç aylık bir çalışma sonrasında, yaklaşık olarak 30 yıldır heykellerinde malzeme olarak tuğlayı kullanmaktadır. Sanatçı, eserlerini oluşturmak için kullandığı içi dolu blok tuğlaları; pres makinalar ile mimari yapı tuğlalarının seri üretimini yapan fabrikalardan, pişmemiş halde ve deri sertliği kıvamında iken satın almaktadır. Bu tuğlaları kullanarak anıtsal tasarımlarını hayata geçirmektedir.

Sanatçı; eser temalarını, çok çeşitli sembollerini içinde barındıran farklı mitolojilerden seçmektedir. Başta kendi ülkesi İngiltere’nin birçok kentindeki park ve bahçeler olmak üzere, dünyanın birçok ülkesinin park-bahçe ve her türlü kamusal dış mekânlarında, “Brickworks” (Tuğla Çalışmaları) tekniği ile ürettiği anıtsal heykelleri daimi olarak sergilenmektedir. 2010 yılında 4.Eskişehir Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumuna katılan Heene, sempozyum kapsamında ülkemiz için anıtsal bir heykel üretimi yaparak, Eskişehir ilimize ve dolayısıyla ülkemize kıymetli bir eser katkısında bulunmuştur. Bu çalışmada, Gwen Heene ve kendisi ile özdeşleşmiş olan; Brickworks Uygulama Tekniğinin tanıtılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gwen Heene, Brickworks, Park ve Bahçe Seramikleri, Tuğla, Seramik

THE BRICKWORKS APPLICATION TECHNIQUE AND GWEN HEENEY

Abstract

English artist Gwen Heene, who has created artworks in environmental art and especially in park and garden ceramics fields, is one of the most important artists in Europe. The artist produces functional and also artistic, and monumental sized ceramic artworks, identified as “park and garden ceramics”, located in parks-gardens and every kind of outdoor spaces, by using the technique of the “Brickworks”(The Studies on Bricks), which is identified with her.

After a work, which lasted 3 months, with Ulla Viotti in 1988, Heene used bricks as the material in her sculptures about 30 years. To create her works, the artist have been purchasing solid block-bricks from the factories doing mass architectural building-brick production with mangles, while these bricks were raw and leather-hard. By using these bricks, she has been actualizing her monumental designs.

The artist has choosen her subjects from different mythologies containing various symbols. She continuously exhibits the monumental sculptures that has produced with the technique of the brickworks, in the parks, gardens and in every kind of outdoor spaces primarily of her own country England and of a lot of countries all over the world. In 2010 Heene took part in the 4th International Terracotta Symposium in Eskişehir, and by producing a monumental sculpture within the scope of the Symposium, she has contributed with a valuable artwork to Eskişehir and thus to our country. In this study, it is aimed to introduce Gwen Heene and the Brickworks Application Technique, which is identified with her.

Keywords: Gwen Heene, Brickworks, Ceramics Of Park And Garden, Brick, Ceramic

¹ Öğr. Gör., Trakya Üniversitesi, Ş.R.H.R Güzel Sanatlar M.Y.O, Seramik-Cam ve Çinicilik Bölümü, burakyildirim@trakya.edu.tr

Giriş

Park ve bahçeler, tarih boyunca kültürel iletişim ortamları yaratan, sanatsal ve estetik bilincin yaygınlaştırılması ve ekolojik dengeyi koruma bilincinin geliştirilmesini sağlayan, insanların şehrin kalabalık ve sıkıntı verici havasından kurtularak doğa ile baş başa kalmasına olanak veren önemli mekânlar olmuştur. Bu mekânlarda doğa ile iç içe geçmiş tasarımlar ve sanatsal çalışmalar günümüzde büyük önem kazanmaktadır.

1960 yılından günümüze değin çevre sanatı kapsamına giren park ve bahçe seramiklerinin yaygın ve gelişmiş halde kullanımını, dünyanın birçok ülkesinde çeşitli amaçlar için yapılmış örneklerini görmemiz mümkündür. Günümüzde ülkemizde ve dünyada halen birçok seramik sanatçısı park-bahçe seramikleri adına; gerçekçi, stilize veya soyut heykeller, anıtlar, oturma bankları, duvar panoları, kuş evleri, havuzlar, çeşmeler ve fiskiyeler gibi günümüz mimarisi, iç mimari, peyzaj mimarisi, şehir ve bölge planlaması alanlarını destekleyen fonksiyonel ve dekoratif amaçlı seramikler üretmektedir. (Yıldırım, 2016)

İlgili seramik eserlerin üretiminde birçok farklı üretim tekniği kullanan sanatçılara rastlamak mümkündür. Fakat bu tekniklerin içerisinde; farklılığı, sağlamlığı, park-bahçe ve her türlü dış mekânlara anıtsal seramik heykeller yapabilmek için çok uygun oluşu ve diğer seramik eser üretim teknikleri ile üretilen eserlere oranla çok daha uzun yıllar kalıcı olması nedeni ile; “Brickworks Uygulama Tekniği” Avrupa’da birçok sanatçı tarafından daha çok tercih edilen bir teknik olmuştur.

Brickworks tekniğinin en önemli uygulayıcısı olarak İngiliz Seramik Sanatçısı; Gwen Heeney gösterilmektedir. (Yıldırım, 2016) Heeney; 1988 yılında, Ulla Viotti ile yaptığı üç aylık bir çalışma sonrasında, yaklaşık olarak 30 yıldır Brickworks tekniğini kullanarak anıtsal, dekoratif ve işlevsel park-bahçe seramikleri üretmektedir. Sanatçı, eserlerini oluşturmak için kullandığı içi dolu blok tuğlaları; pres makineler ile mimari yapı tuğlalarının seri üretimini yapan fabrikalardan, pişmemiş halde ve deri sertliği kıvamında iken satın almaktadır. Bu tuğlaları kullanarak anıtsal tasarımlarını hayata geçirmektedir.

1. Gwen Heeney

Wolverhampton Üniversitesi seramik bölümünde öğretim görevlisi olan Heeney, dünya çapında tuğla ve kiremit endüstrisi ile çalışan bir sanatçıdır. Royal College of Art’ta seramik eğitimini tamamladıktan sonra, Seramik Araştırmaları Merkezi UWIC’te mimari seramik alanında araştırma görevlisi olarak çalışmıştır. İngiltere, Kore, Çin ve Kosta Rika’da müze ve halka açık alanlarda eserleri bulunan ve Brickworks adlı bir kitap yayınlamış olan sanatçı, Tasarımcı Vicky Shaw ile birlikte İngiliz Seramik Bienalinde; “Stoke-on-Trent” isimli çalışması ile “Built Environment” ödülüne layık görülmüştür. (Tepebaşı Belediyesi, 2010)

1988 yılından beri “Brickworks Uygulama Tekniği” ile özdeşleşmiş olan Sanatçı; çalışma konularını, çok çeşitli sembolleri içinde barındıran farklı mitolojilerden seçmektedir. Başta kendi ülkesi İngiltere’nin birçok kentindeki park ve bahçeler olmak üzere, dünyanın birçok ülkesinin park-bahçe ve her türlü kamusal dış mekânlarında, “Brickworks” tekniği ile ürettiği anıtsal heykelleri daimi olarak sergilenmektedir. 2010 yılında 4.Eskişehir Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumuna katılan Heeney, sempozyum kapsamında anıtsal bir heykel üretimi yaparak, Eskişehir iline ve dolayısıyla ülkemize kıymetli bir eser katkısında bulunmuştur.

2. Brickworks Uygulama Tekniği

Sanatçı, çalışmaya öncelikle heykeli yapacağı alanı ziyaret ederek ve mekâna göre tasarımını yaparak başlar. Bu tasarımı, uygulayacağı zemine tebeşir vb. bir malzeme ile birebir çizer ve oradan çalışacağı stüdyoya veya fabrika zeminine aynı çizimi aktarır. Beton zeminde sınırları belirlenmiş olan şekle göre, henüz pişmemiş ve deri sertliği kıvamında olan blok tuğlaları sağlam bir yapı oluşturacak ve birbiriyle bağlantı kuracak şekilde üst üste ve yan yana ihtiyacı olandan daha geniş olarak dizer. (Fotoğraf 1)

Fotoğraf 1: *Zemine aktarılan tasarıma göre tuğla dizimi. (Heeney, 2003)*

Aralardaki bağlantılar eserin son estetik görünüşü açısından önemli bir detaydır. Dairesel alanlar için, önceden bazı açılardan keserek hazırladığı pişmemiş tuğlaları kullanır. (Fotoğraf 1) Çıkıntılı kısımları ise tuğlaları her katmanda biraz dışa taşacak şekilde dizerek oluşturur. Tuğlaların arasında bağlayıcı olarak hiçbir şey kullanmaz. Üretimden çıkarken üzerlerini kaplayan makine yağı hem birbirlerine tutunmalarını hem de kuruma sonrası rahatça birbirlerinden ayrılmalarını sağlar. Genel hatlarıyla yığıldığı bütüne birtakım metal ve ahşap aletler kullanarak kabaca, tasarımına uygun olan ilk şeklini verir. Sonrasında keskin bir aletle bütünün üzerine eserin şekli ve içeriği ile ilgili ipuçları verecek kılavuz çizgilerini çizerek, çeşitli aletler ile yontmaya başlar. (Fotoğraf 1, 2 ve 3)

Fotoğraf 2: Gwen Heeney ve çalışma arkadaşları, yontma işlemi. (Heeney, 2003)

Fotoğraf 3: Yontma İşlemi. (Heeney, 2003)

Őekillendirmenin bazı aşamalarında silinebilen kılavuz çizgilerini tekrarlar. Detaylar için elik el aletlerini, bıçakları, elik telleri ve çeşitli ahşap el aletlerini kullanır. Pişmemiş tuğlaları biraz içeriye itmek veya Őekillendirmek için gerektiğinde lastik tokmak kullanır. Őekillendirmesi çok uzun zaman gerektiren çalışmada her aşamada tuğlaların belli bir nemde kalması onemlidir. Sanatçı spreyle su sıkarak, üzerinde çalışılmayan bölgeleri ıslak kumaşlar ve poşetler ile örterek bunu sağlamaktadır.

Yontma işlemi bittiğinde, pişmemiş tuğlalar arasındaki çizgilerin kaybolmasıyla oluşan kadifemsi prrsz doku sanatçı tarafından çok beğenilmektedir. (Yıldırım, 2016) - (Fotoğraf 4) Ancak zerine ince poşet atılarak birkaç gün bekletilen, sonrasında açılarak kurumaya bırakılan çalışmada kurudukça tuğlalar arasındaki çizgiler belirmeye başlar. Belli bir sertliğe geldiğinde tek tek tuğlalar alınarak çalışma sklr. (Fotoğraf 5, 6 ve 7) Sökülen her bir tuğlanın üzerine sırasını belirleyen harf ve numarası yazılır. Bu aşama heykelin sorunsuz bir Şekilde yeniden toparlanabilmesi için çok onemlidir. En son sırayı sökmeden etrafından beyaz bir çizgiyle geçerek heykelin sınırlarını zeminde belirler. Bu izgiyi Őeffaf bir plastiğe kopyalar. Bunu yapmaktaki

amacı, kuruma ve fırınlama aşaması uzun süren parçaların montajı yapılırken zemine bu görüntüyü aktarabilmektir.

Fotoğraf 4: *Gwen Heeney Atölyesi, İngiltere. (Yıldırım, 2016)*

Fotoğraf 5: *Tuğlaların dizilim detayı. (Heeney, 2003)*

Fotoğraf 6: Tuğlaların birbirinden ayrılacak kadar kuruması. (Tepebaşı Belediyesi, 2010)

Fotoğraf 7: Tuğlaların kurutma ve fırınlama için tasarımı oluşturan kütleden ayrılması. (Tepebaşı Belediyesi, 2010)

Sanatçı ayrıca montajda karışıklık olmaması için her sıra ile ilgili harf ve numaralı dizilimi gösteren çizimler yapar. Sonra daha çabuk kuruması ve fırında patlamaması için tuğlaların içlerini boşaltır. Bu işlem çok uzun zaman aldığı için ortalarda kalan ve bir Şekil içermeyen blok tuğlaları fabrikadan pişmiş halde getirterek zamandan kazanır.

Yontulan ve şekil içeren her bir tuğla ızgaralarda iki üç hafta doğal atmosferinde yavaşça, sonrasında kurutma kabinlerinde hızlı bir şekilde kurutulur. Daha sonra 1100-1200°C aralığında bisküvi pişirme işlemi gerçekleştirilir. Sanatçı, eserlerinde çoğunlukla sır kullanmaz. Pişirme süresi sanatçının kullandığı fırınlara bağlı olarak 24 saatten 2 veya 3 güne kadar değişir. Sonrasında pişmiş tuğlalar daimi sergilenecekleri alana taşınır. Daha sonra adeta bir duvar örüyormuş gibi beton harç ile eserin montajı yapılır. (Fotoğraf 8, 9, 10, 11 ve 12)

Fotoğraf 8: Fırınlama işleminden sonra tuğlaların beton harç ile kalıcı ve ilgili tasarıma uygun olarak tekrar birleştirilmesi. (Tepebaşı Belediyesi, 2010)

Fotoğraf 9: Sökülüp fırınlanan tuğlaların önceden planlanan mekânda, ilgili tasarıma uygun ve kalıcı olarak beton harç ile tekrar birleştirilmesi. (Yıldırım, 2016)

Fotoğraf 10: Gwen Heeney, Brickworks, İngiltere (Yıldırım, 2016)

Fotoğraf 11: *Brickworks.* (Heeney, 2003)

Fotoğraf 12: *Brickworks, İngiltere.* (Heeney, 2003)

3. Sonuç ve Değerlendirmeler

Bu alışmada; İngiltereli Seramik Sanatçısı; Gwen Heeney ve onunla özdeşleşen bir seramik üretim tekniği olan, Brickworks’ü tanıtmak ve Türk seramik sanatçılarını bahsi geçen teknik ile çalışmaya ve bu teknik ile eserler üretmeye teşvik etmek amaçlanmıştır.

Brickworks tekniği; başta Gwen Heeney olmak üzere birçok Avrupa’lı seramik sanatçısı tarafından uygulanmaktadır. Farklılığı, sağlamlığı, park-bahçe ve her türlü dış mekânlarla anıtsal seramik heykeller yapabilmek için çok uygun oluşu ve diğer seramik eser üretim teknikleri ile üretilen eserlere oranla çok daha uzun yıllar kalıcı olması nedeni ile brickworks; Avrupa’da birçok sanatçı tarafından tercih edilen bir teknik olmuştur.

Gwen Heeney; 30 yıldan beri bu tekniği kullanan, ulusal ve uluslararası birçok etkinlikte bu tekniğin tanıtımını ve uygulamasını yapan ve bu teknik ile en fazla sayıda eser üretmiş olan sanatçıdır.

Brickworks tekniği adına ülkemizde üretilen yazılı ve görsel kaynaklar yok denecek kadar azdır, ilgili teknik ile Türk seramik sanatçıları tarafından ülkemizde üretilmiş eserlerde oldukça azdır. Brickworks tekniği özellikle yaşadıkları ilde tuğla fabrikası olan her seramik sanatçısının uygulayabileceği bir tekniktir. Ülkemizde hemen hemen her ilde bir tuğla fabrikası olduğu göz önüne alındığında; Brickworks Tekniği hakkında bu ve benzeri çalışmalar, konu ile ilgili farklı kaynaklar aracılığı ile bilgi sahibi olan birçok seramik sanatçımızın en azından deneysel anlamda bu teknik ile eserler üretmeleri, tekniğin ülkemizde tanıtılması ve yaygınlaştırılması açısından mühimdir. Ayrıca ilgili tekniğin ülkemizde daha çok tanıtılabilmesi ve yaygınlaştırılabilmesi için; akademilerde konuya ilişkin çalışmalar yapılması, mümkünse deneysel de olsa bu teknik üzerine ortak projeler geliştirilmesi hem “brickworks” tekniğinin yaygınlaştırılması hem de kent estetiği adına ilgi çekici eserlerin üretilmesi açısından önem arz etmektedir.

Kaynakça

Heeney, G. (2003). Brickworks. University of Pennsylvania Press. ISBN 081223782X, 9780812237825.

Tepebaşı Belediyesi. (2010) 4. Eskişehir Uluslararası Pişmiş Toprak Sempozyumu Kataloğu. Tepebaşı Belediyesi Yayınları. Eskişehir.

Yıldırım, B. (2016). ömleki Toması ile şekillendirilmiş Park ve Bahçe Seramikleri. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.